

Bonyolultságelmélet

Thursday 1st December, 2016, 22:35

Egy algoritmus

- Input: irányított gráf, mondjuk $G[1..N][1..N]$ szomszédsági mátrixával
- Output: ?

```
function F( $x, y, d$ )  
  if  $d == 0$  then return ( $x == y$ ) OR  $G[x][y]$ ;  
  for  $z = 1 \dots N$  do  
    if F( $x, z, d - 1$ ) AND F( $z, y, d - 1$ ) then return TRUE  
  return FALSE  
return F(1, N,  $\lceil \log N \rceil$ );
```

A függvény

Az $f(x, y, d)$ hívás pontosan akkor ad TRUE-t, ha a G gráfban van x -ből y -ba legfeljebb 2^d hosszú út.

- $d == 0$: legfeljebb egy hosszú út, vagyis $x == y$ vagy van él x -ből y -ba;
- $d > 0$: ha van x -ből y -ba egy legfeljebb 2^d hosszú út, akkor ennek felezőpontjába, z -be van x -ből egy legfeljebb 2^{d-1} hosszú út és z -ből y -ba is, ez akkor teljesül, ha $f(x, z, d - 1)$ és $f(z, y, d - 1)$ is TRUE-val tér vissza.

A belépési pont

Az $f(1, N, \lceil \log N \rceil)$ hívás tehát akkor ad TRUE-t, ha van legfeljebb $2^{\lceil \log N \rceil} \geq N$ hosszú **út 1-ből N-be**, vagyis egy (determinisztikus) algoritmus az ELÉRHETŐSÉG problémára.

Tárigény

- Az f függvény egy példányának tárigénye $\mathcal{O}(\log n)$, hisz csak az x, y, d, z változókat deklarálja, mindegyik $0 \dots N$ közti értéket vesz fel;
- a hívási verem mélysége $\lceil \log N \rceil = \mathcal{O}(\log n)$, legfeljebb ennyi példánya van egyszerre f -nek a memóriában;

tehát a teljes tárigény $\mathcal{O}(\log^2 n)$.

Ezzel beláttuk Savitch tételét:

Tétel

ELÉRHETŐSÉG $\in$ SPACE($\log^2 n$).

Következmény

$$\text{NSPACE}(f(n)) \subseteq \text{SPACE}(f^2(n)),$$

ha $f(n) \geq \log n$.

Ötlet

Az ELÉRHETŐSÉG problémát a nemdeterminisztikus program **konfigurációs gráfján** oldjuk meg.

Következmény

$$\mathbf{PSPACE} = \mathbf{NPSPACE}.$$

Következmény

$$\mathbf{NL} \subsetneq \mathbf{PSPACE}.$$

(Hiszen $\mathbf{NL} \subseteq \text{SPACE}(\log^2 n) \subsetneq \text{SPACE}(n)$ Savitch tétele és a tárhierarchia tétel szerint.)

Az Immerman-Szelepcsényi tétel

Egy nemdeterminisztikus algoritmus

- Input: gráf, $G[1 \dots N][1 \dots N]$ szomszédsági mátrixával.

function $\hat{U}_T(s, t, d)$

$i := s;$

while $d \geq 0$ **do**

if $i == t$ **then return** AC-

CEPT

$j := \text{nd}(N);$

if NOT $G[i][j]$ **then return**

REJECT

$i := j;$

$d := d - 1;$

- A függvény visszaadhat

ACCEPT-et, ha s -ből t d lépésen belül elérhető.

- Egyébként mindenképp REJECT-et ad vissza.
- Tárigény: $\mathcal{O}(\log n)$.

Az Immerman-Szelepcsényi tétel

Egy nondeterminisztikus algoritmust hívó algoritmus

- Input: gráf, $G[1 \dots N][1 \dots N]$ szomszédsági mátrixával.

```
function T-IN-SK( $s, t, prev, k$ )  
   $check := 0$ ;  
  for  $u := 1 \dots N$  do  
    if  $\hat{U}_T(s, u, k - 1)$  then  
       $check := check +$   
1;  
      if  $G[u][t]$  then re-  
turn ACCEPT  
      if  $check == prev$  then  
return REJECT  
  THROW ERROR;
```

- **Ha** $prev$ az s -ből legfeljebb $k - 1$ lépésben elérhető csúcsok száma, akkor:
- ha s -ből t legfeljebb k lépésben elérhető, akkor az eredmény ACCEPT vagy ERROR, lehet ACCEPT;
- ha nem, akkor az eredmény REJECT vagy ERROR, lehet REJECT.

Az Immerman-Szelepcsényi tétel

Egy nd algoritmust hívó algoritmust hívó algoritmus

- Input: gráf, $G[1 \dots N][1 \dots N]$ szomszédsági mátrixával és s csúcsa.

```
prev := 1;  
for  $k := 1 \dots N$  do  
    current := 0;  
    for  $t := 1 \dots N$  do  
        if T-IN-SK( $s, t, prev, k$ )  
then  
            current := current +  
1;  
    prev := current;  
return prev;
```

- Az algoritmus visszaadja az s -ből elérhető csúcsok számát, vagy ERROR-t dob; van, mikor a számot adja vissza.
- Mindezt logaritmikus tárigényben.

Az Immerman-Szelepcsényi tétel

Beláttuk az Immerman-Szelepcsényi tételt:

Tétel

Van olyan **nemdeterminisztikus** algoritmus, mely **logaritmikus tárban** kiszámítja az input gráf megadott csúcsából elérhető csúcsok számát.

Nemdeterminisztikus függvénykiszámítás: minden szálon vagy a helyes eredményt adja vissza, vagy REJECT-et; továbbá van olyan szál, mikor a helyes eredményt.

Az Immerman-Szelepcsényi tétel

Következmény

$$\text{NSPACE}(f(n)) = \text{coNSPACE}(f(n)),$$

ha $f(n) \geq \log n$.

Ötlet

A konfigurációs gráfban először nd kiszámítjuk az elérhető konfigurációk számát, aztán nd mindet megpróbáljuk elérni. Ha annyit értünk el, amennyi csak elérhető és egyik sem elfogadó, akkor **ACCEPT**, különben **REJECT**.

Következmény

$$\mathbf{NL} = \mathbf{coNL}.$$

A logaritmikusan tárban való visszavezetés

A polinomidejű visszavezetésre nézve $\mathbf{P}$ minden nemtriviális eleme „ $\mathbf{P}$ -teljes”.

Bevezetünk egy (formailag) „gyengébb” visszavezetést, melyet a $\mathbf{P}$ osztályon belül alkalmazunk problémák egymáshoz viszonyított nehézségének definiálására.

Az f függvény az A eldöntési problémának a B eldöntési problémára való **logaritmikusan tárigényű** visszavezetése, ha

- f kiszámítható logaritmikusan tárban és
- tetszőleges I inputra $A(I) = B(f(I))$.

Ha létezik A -nak B -re való logaritmikusan tárigényű visszavezetése, annak jele $\mathbf{A} \leq_{\mathcal{L}} \mathbf{B}$: A logtárban visszavezethető B -re.

A logtáras visszavezetés

Logaritmikusan tárigényű (tehát mindenképp offline) algoritmusnak legfeljebb $2^{\mathcal{O}(\log n)}$, azaz polinom sok konfigurációja lehet adott input esetén; mivel a visszavezetés nem eshet végtelen ciklusba, így polinomidőben meg is kell álljon.

Vagyis ha $A \leq_{\mathcal{L}} B$, akkor $A \leq_{\mathcal{P}} B$ is.

Megjegyzés

Nem ismert, hogy $\leq_{\mathcal{L}}$ és $\leq_{\mathcal{P}}$ egybeesnek-e... (ha igen, akkor $\mathbf{L} = \mathbf{P}$)

Legyen $\mathcal{C}$ problémák egy osztálya. Az A probléma **$\mathcal{C}$ -nehéz** a logtáras visszavezetésre nézve, ha minden $\mathcal{C}$ -beli probléma logtárban visszavezethető A -ra.

Ha még $A \in \mathcal{C}$ is, akkor A egy $\mathcal{C}$ -teljes probléma a logtáras visszavezetésre nézve.

Megjegyzés

Nem ismert, hogy a logtáras visszavezetésre nézve **NP**-teljes problémák ugyanazok-e, mint a polinomidejű visszavezetésre nézve **NP**-teljesek.

(A **SAT** egy **NP**-teljes probléma a logtáras visszavezetésre nézve is; az összes hatékony visszavezetés, melyet eddig láttunk, egyben logtáras is volt.)

Tétel

A logtárban való visszavezethetőség tranzitív: ha f az A -nak B -re, g pedig a B -nek C -re való logtáras visszavezetése, akkor az $f \circ g$ összetett függvény az A -nak C -re való logtáras visszavezetése.

A gond

Legyen M_f az f -et, M_g pedig a g -t kiszámító program.

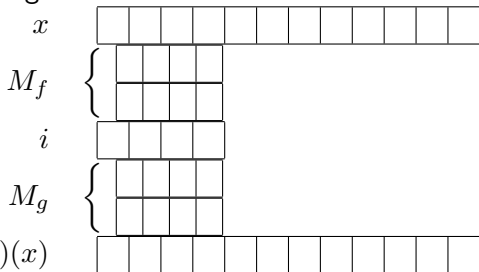
Az nyilván igaz, hogy $I \in A \Leftrightarrow f(I) \in B \Leftrightarrow g(f(I)) \in C$.

Csak hogy ha $M_f(I)$ -t munkaregiszterekbe írjuk, sokkal hosszabb lehet, mint $\log(|I|)$!

A visszavezetés tranzitivitása

A trükk

Nem tároljuk el M_f teljes outputját, csak a legutolsóként írt output regiszter sorszámát és a belekerült értéket.

M_g -nek szüksége van egy nagyobb sorszámú regiszter tartalmára: folytatjuk M_f szimulálását.

M_g -nek szüksége van egy kisebb sorszámú regiszter tartalmára: előlről kezdjük M_f szimulálását.

Korábban láttuk, hogy **P** (így **NL**) bármely két nemtriviális problémája hatékonyan visszavezethető egymásra, így a polinomidejű visszavezetésre nézve ezen osztályokon belül a „teljesség” fogalma értelmetlenné válik.

Azt mondjuk, hogy egy probléma **NL/P**-teljes/nehéz, ha a **logtáras** visszavezetésre nézve az.

Tétel

A HÁLÓZAT-KIÉRTÉKELÉS probléma **P**-teljes.

Az ELÉRHETŐSÉG probléma NL-teljessége

Tétel

Az ELÉRHETŐSÉG probléma NL-teljes.

Ötlet

Azt már láttuk, hogy $\text{ELÉRHETŐSÉG} \in \text{NL}$.

Az NL-nehézséghez mint korábban, az **elérhetőségi módszert** alkalmazzuk: egy nemdeterminisztikus, $\mathcal{O}(\log n)$ tárkorlátos gép konfigurációs grájában megoldva az elérhetőségi problémát a kezdőkonfigurációtól az elfogadóig, készen vagyunk.

Következmény

Az ELÉRHETETLENSÉG probléma NL-teljes.

Hiszen az Immerman-Szelepcsényi tétel szerint $\text{NL} = \text{coNL}$.

Tétel

A 2SAT probléma **NL**-teljes.

Ötlet

Azt már tudjuk, hogy $2SAT \in \mathbf{NL}$. Tekintsük az **ELÉRHETETLENSÉG** egy példányát. Minden csúcshoz rendeljünk egy x változót. A 2SAT azon φ példányát készítjük el, mely az összes $\neg x \vee y$ tagokból áll, ahol (x, y) él, továbbá az s és $\neg t$ tagokból, ahol s a kezdőcsúcs és t a cél.

Így φ kielégíthető $\Leftrightarrow s$ -ből nem érhető el t .

Emiatt a 2SAT komplementere is **NL**-teljes.

Összefoglalás

- Megismertük Savitch tételét és következményét.
- Megismertük az Immermann-Szelepcsényi tételt és következményét.
- Megismertük a logaritmikus tárigényű visszavezetést és hogy mi motiválja a bevezetését.
- Láttuk, hogy a logaritmikus tárigényű visszavezetés tranzitív.
- Kimondtuk, hogy a HÁLÓZAT-KIÉRTÉKELÉS probléma **P**-teljes.
- Beláttuk, hogy ELÉRHETŐSÉG, 2SAT és komplementereik **NL**-teljesek.